

ชุมชนบ้านพะโท

ชุมชนบ้านพะโท ตำบลแม่گی อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พืชพื้นเมืองที่มีการอนุรักษ์ในชุมชน

ได้แก่ มะนาว กล้วยป่า ดาวเรือง สบู่ดำ ใฝ่ป่า เป็นต้น

มะนาวบ้านพะโท

สบู่ดำ

ดาวเรือง

กล้วยป่า

ไผ่ป่า

ฟักพื้นบ้าน

ประวัติความเป็นมาบ้านพะโท ตำบลแม่กิ อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อประมาณ 160 ปีก่อน ราวปี พ.ศ. 2404 หรือก่อนนั้น มีกลุ่มชาวกระเหรี่ยงหรือปะกาเกอญอ ตั้งถิ่นฐานเป็นชุมชนเล็กๆ ตามเขตป่าพื้นที่ตำบลแม่กิในปัจจุบัน ไม่น้อยกว่า 15 ชุมชน และมีการย้ายถิ่นฐานที่อยู่ไปเรื่อยๆ ไม่เป็นหลักแหล่งตามความเชื่อ และเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2410 ทางกรมได้มาจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นจำนวน 2 ชุมชน คือ หมู่ที่ 5 บ้านแม่กิ และหมู่ที่ 10 บ้านห้วยสำน ซึ่งอยู่ภายในเขตการปกครองของตำบลเมืองปอน อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเมื่อประมาณปี พ.ศ.2526 ทางกรมได้จัดตั้งตำบลแม่กิขึ้น เป็นตำบลที่ 6 ของอำเภอบางบาล โดยมีหมู่บ้านที่แยกออกมาคือหมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 10 มารวมอยู่ในตำบลแม่กิ และมีการแบ่งเขตหมู่บ้านตามที่อยู่อาศัย จนมีทั้งหมด 5 หมู่บ้าน มีฐานะเป็นสภาตำบลแม่กิ จนถึงปี พ.ศ.2548 ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลแม่กิ จนถึงปัจจุบัน

ประวัติความเป็นมาของอำเภอบางบาล ประวัติอำเภอบางบาล บ้านบางบาลมีนามเดิมเป็นภาษาไทยใหญ่ว่า “บ้านกุนยม” แต่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของพวก (ลัวะ) มาก่อนประมาณ 350 ปีไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดทราบจากคำบอกเล่าสืบทอดต่อกันมา และสังเกตจากวัดร้างที่มีพระธาตุเจดีย์ซึ่งชำรุดทรุดโทรม และพระพุทธรูปทองสัมฤทธิ์สมัยเชียงแสนฝีมือชาวลัวะ สร้างไว้หลายสิบลองค์ปรากฏอยู่ ลัวะเป็นเชื้อชาติที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น สร้างบ้านเรือนอยู่ที่ไหนก็จะสร้างวัดอารามขึ้นไว้เป็นที่เคารพสักการบูชา เช่นเดียวกับชาวไทยใหญ่สันนิษฐานตามหลักฐานที่พบเห็นแล้ว บ้านบางบาลเคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อน ทั้งนี้โดยคาดคะเนจากหลักฐานวัดร้างที่อยู่ทั้งในและนอกบริเวณเขตสุขาภิบาลประมาณ 15 แห่ง ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวเป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงบ้าง โดยเฉพาะทางแถบบริเวณตอนเหนือของหมู่บ้าน ตามหลักฐานที่สามารถยืนยันได้เมื่อ พ.ศ.2390 บ้านบางบาลเป็นหมู่บ้านเล็กๆ มีประมาณ 20 หลังคาเรือนเท่านั้น ยังไม่เจริญใหญ่เช่นในปัจจุบัน เป็นหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นก่อนหมู่บ้านอื่นในเขตอำเภอบางบาล ประชาชนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อพยพมาจากรัฐฉานของสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า และส่วนมากเป็นผู้มีเชื้อสายไทยใหญ่ เริ่มตั้งหมู่บ้านครั้งแรก จากริมห้วยข้างวัดโพธารามปัจจุบันขึ้นไปทางทิศเหนือจนถึงศาลเจ้าพ่อหลักเมือง (เจ้าเมือง) แล้วจึงขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่ราบบนภูเขา อากาศหนาวลมพัดผ่านอยู่ตลอดเวลา การถ่ายเทของอากาศดีมากจนไม่จำเป็นต้องง้อเครื่องปรับอากาศยี่ห้อใดๆ ทั้งสิ้น แต่มาถึงปัจจุบันอุณหภูมิชักจะไม่แน่นอนเพราะป่าไม้ถูกตัดฟันทำลายไปมากต่อมากแล้ว ความหมายของบางบาล “บางบาล” สำเนียงท้องถิ่นออกเสียงเป็น “กุนยม” กุน คือ บาง มีความหมายเช่นเดียวกับบางบาล ห้วย คือ เป็นภูเขาขนาดย่อมที่เป็นแหล่งเกิดของแม่น้ำลำธาร “ยม” เป็นชื่อใช้เรียกต้นไม้ชนิดหนึ่งในภาษาไทยใหญ่ ไม้ยืนต้นอยู่ตามภูเขาแถบนี้มาก จึงเรียกแถบนี้ว่ากุนยม ส่วนแม่น้ำที่ไหลผ่านบริเวณแถบนี้ก็เรียกว่า น้ำยม เพราะมีต้นน้ำเกิดเกิดมาจากภูเขาที่มีต้นไม้มาก อาจจะเรียกว่าแม่น้ำแห่งต้นไม้มากก็ได้แม่น้ำยมหรือ ยวม นี้ กว้าง 15 เมตร ยาว 215 กิโลเมตร ต้นน้ำเกิดจากหุบเขาในหมู่บ้านที่มีกระเหรี่ยงบ้านแม่ยวมน้อย ตำบลแม่ยวมน้อย อำเภอยะวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน แม่น้ำยวมมีความยาวมาก สามารถอำนวยความสะดวกแก่กิจการเกษตรของประชาชนในเขตอำเภอบางบาล อำเภอยะวม และอำเภอยะมสะเรียง เป็นอันมาก นอกจากจะใช้ประโยชน์ทางการเกษตรแล้วแม่น้ำยวมยังใช้เป็นทางสัญจรไปมาค้าขายระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอต่างๆอีกด้วย แม่น้ำยวมเริ่มต้นไหลจากป่าเขาในเขตตำบลแม่ยวมน้อย ผ่านบ้านบางบาลไหล ฟุ้งไปทางทิศตะวันตกผ่านหมู่บ้านต่างๆ ในเขตหมู่บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา แล้ววกกลับมาผ่านหมู่บ้านต่างๆ ในเขตตำบลเมืองปอน ตำบลแม่ลาหลวง อำเภอยะวมน้อย และหมู่บ้านต่างๆ ในเขตอำเภอยะมสะเรียง แล้วไหลลงสู่แม่น้ำเมยที่เมียวดี อำเภอยะมสะ จังหวัดตาก เฉพาะในเขตอำเภอบางบาล ได้ใช้แม่น้ำยวมเป็นประโยชน์ทางการเกษตร ด้วยเหตุดังกล่าว ชาวไทยใหญ่ที่อาศัยอยู่ในแถบนี้จึงเรียกว่า “บ้านกุนยม” ส่วนแม่น้ำก็เรียกว่า “น้ำยม” เพราะเรียกตามชื่อของต้นไม้ที่อยู่ทั่วไปนั่นเอง ไม้ยืนต้นออกเป็น 2 ชนิด คือ ไม้ยมหอม กับไม้ยมเหม็น ไม้ยมหอมเป็นไม้เนื้ออ่อนมีลักษณะเป็นไม้สีแดงมีกลิ่นหอมอ่อนๆ ใบคล้ายใบมะม่วง กว้างประมาณ 2 เซนติเมตร ยาวประมาณ 5 เซนติเมตร ส่วนไม้ยมเหม็น (บางแห่ง

เรียกว่าไม้ยมทางกำน) มีลักษณะสีเหลืองอ่อน เนื้อแข็งเหมือนไม้แดง กลิ่นเหม็นเล็กน้อยลักษณะใบคล้ายใบ ลำไยเชียงใหม่ มีผลขนาดลูกพุทรา ไม้ทั้งสองชนิดนี้เป็นไม้ยืนต้นมีลำต้นสูงใหญ่ มีอายุยืนถึง 1,000 ปี สมัยก่อนนิยมใช้ทำเครื่องเรือนและเครื่องเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เพราะมีสีสนิมและลวดลายสวยงาม น้ำหนักเบาแต่เนื้อไม้แข็งพอกับไม้สัก เป็นไม้ที่ชอบอากาศเย็นปัจจุบันยังคงมีหลงเหลืออยู่บ้างเล็กน้อย แต่มีขนาดใหญ่โตพอที่จะทำประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ เพราะตัดฟันทำลายไปมากต่อมากแล้ว ประวัติทางการปกครอง พ.ศ.2409 มีชาวไทยคนหนึ่งชื่อว่า “พะกำเต็กซาน” หรือเรียกในภาษาพม่าว่า “ซานกะเล” และปู่ขุนโทะะได้ย้ายครอบครัวจากบ้านแม่ฮ่องสอนมาอยู่บ้านขุนยวม และชาวบ้านขุนยวมพร้อมใจกันตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านตามลำดับ ทั้งสองได้ร่วมกันปกครองและพัฒนาหมู่บ้านขุนยวมประมาณ 8 ปี พ.ศ.2415

นอกจากจะพัฒนาหมู่บ้านขุนยวมให้เจริญแล้ว ซานกะเลกับปู่ขุนโทะะยังได้ติดต่อค้าขายไม้สักกับชาวอังกฤษซึ่งมายึดครองประเทศพม่า (2409 – 2415) และรวบรวมเงินส่งไปถวาย (ส่งส่วย) เจ้าเมืองเชียงใหม่เป็นจำนวนมากทำให้เจ้าอินทริวิชยานนท์ เจ้าเมืองเชียงใหม่ในสมัยนั้นโปรดปรานถึงกับเรียกตัวบุคคลทั้งสองเข้าเฝ้า ณ เมืองเชียงใหม่ และให้ช่วยงานราชการภายในวังที่เมืองเชียงใหม่เป็นเวลา 2 ปี (2415 – 2417) เพื่อเป็นการทดสอบน้ำใจและพฤติกรรมของบุคคลทั้งสอง ครั้นได้ประจักษ์ในน้ำใจและพฤติกรรมอันดีงามพร้อมทั้งมองเห็นลักษณะกล้าหาญ มีปัญญาเฉียบแหลม เฉลียวฉลาด มีลักษณะผู้นำที่ดี จึงโปรดให้ยกบ้านแม่ฮ่องสอนขึ้นเป็นเมือง และตั้งให้ซานกะเลเป็นเจ้าเมืองคนแรก ภายใต้ราชทินนามว่า “พญาสิงหนาทราชา” ในปี พ.ศ.2417 นั้นเอง พร้อมทั้งยกเมืองขุนยวมขึ้นเป็นเมืองรองตั้งให้ปู่ขุนโทะะเป็นผู้ปกครองนามว่า “พญาขันธสมาราชานุรักษ์” นับว่าเป็นเจ้าเมืองคนแรกของเมืองขุนยวม ต่อมา พ.ศ.2427 พญาสิงหนาทราชาได้ถึงแก่อสัญกรรมลง ทางเชียงใหม่ตั้งให้เจ้านางเม็ยะ ภรรยาของพญาสิงหนาทราชาเป็นผู้ปกครองเมืองแม่ฮ่องสอนแทน และย้ายพญาพะกำต้องเป็นเจ้าเมืองปกครองสืบต่อเป็นคนที่ 2 ในสมัยที่พญาพะกำต้องเป็นเจ้าเมืองขุนยวมนั้น มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นที่ควรบันทึกไว้ คือ เจ้าเมืองเชียงใหม่ส่งเจ้าราชเป็นตัวแทนมาราชการชายแดน เจ้าราชอรอนแรมมาถึงหมู่บ้านขุนยวมพบสาวงามลูกของนายแดง (นายແหลง) ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับพญาพะกำต้อง ก็เกิดรักใคร่ชอบใจเป็นอันมากแต่ลูกสาวของนายแดงไม่ชอบไม่ยินยอมพร้อมใจด้วย เจ้าราชจึงใช้อำนาจบาตรใหญ่หักหาญน้ำใจนายแดง ช่มชืดลูกสาวนายแดงจนเป็นผลสำเร็จ ขณะที่เจ้าราชเสด็จจิกข่มเหงน้ำใจคนแล้วกำลังก้าวออกจากประตูห้องนอนของสาวงามอยู่นั้น นายแดงบิดาของสาวงามเกิดความแค้นสุดขีด จึงชักดาบฟันเจ้าราชคอขาดตายคาประตูห้องนอนของสาวงามนั้นนั่นเอง พญาพะกำต้องสั่งให้นำศพของเจ้าราชไปเผาปนกิจทางไหลเขาทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน สถานที่ดังกล่าวจึงได้นามว่า “กุงเจ้าราช” ตั้งแต่วันนั้นมาจนตราบเท่าวันนี้ แต่ชาวบ้านทั่วไปจะเรียกเพี้ยนเป็น “กุงจะลาด” เจ้าเมืองขุนยวมได้รายงานเรื่องราวไปยังเจ้าเมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้ส่งคนออกมาไต่สวนข้อความจริง ปรากฏว่าเจ้าราชเป็นคนผิวดำจริงไม่คิดใจเอาเรื่องเอาราวใดๆทั้งสิ้น เรื่องเลยเงียบไปคงเหลือไว้แต่สถานที่บริเวณกุงเจ้าราชเป็นอนุสรณ์ให้คนรุ่นหลังได้รำลึกถึงการประพฤติลุแก่อำนาจกิเลสจนกล้าข่มเหงน้ำใจคนและปรากฏผลที่น่าอัปยศชั่วลูกชั่วหลานและบริเวณดังกล่าวนี้มีลักษณะแปลกคือดินจะมีสีแดง ดั่งสีเลือดเป็นหย่อมๆ และไม่มีต้นไม้หรือต้นหญ้าขึ้นในบริเวณดังกล่าวนี้ รายนามผู้ครองเมืองขุนยวม 1. พญาขันธสมาราชานุรักษ์ (ปู่ขุนโทะะ) 2. พญาพะกำต้อง 3. พญาแก้งจาบริหาร 4. พญารัตนเขต 5. ท้าวพิบูลย์ 6. ท้าวค่านวย ยวมกิจประชา (คนสุดท้าย) พ.ศ.2453 ประเทศไทยยกเลิกการปกครองระบบมณฑลสถาปนาเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ส่งผู้ว่าราชการจังหวัดจากกรุงเทพมหานครมาเป็นผู้ปกครอง พร้อมทั้งยกเมืองขุนยวมขึ้นเป็นอำเภอ มีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา สำหรับท้าวค่านวย ยวมกิจประชา ได้รับแต่งตั้งเป็นกำนันคนแรกของตำบลขุนยวม

ลักษณะที่ตั้ง/อาณาเขต

อำเภอขุนยวม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทาง 67 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 และอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1,033 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 2,365 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,478,125 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าเขา มีพื้นที่ราบระหว่างภูเขา ประมาณ 260 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 11 ของพื้นที่อำเภอ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

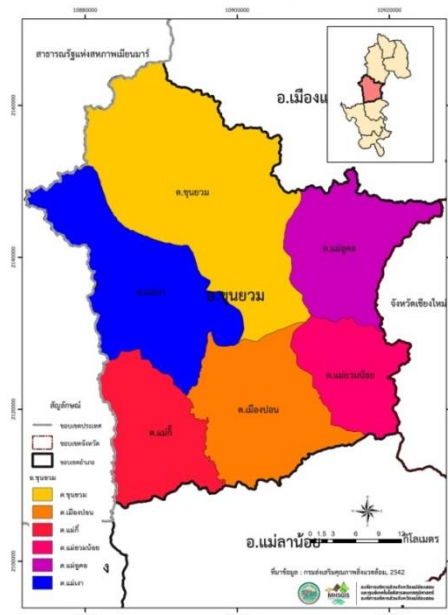
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอแม่ลาน้อย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา แนวพรมแดน ระยะทาง 83 กิโลเมตร

อาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ประมาณร้อยละ 80.6 ของประชากรทั้งหมด ส่วนอาชีพอื่นๆ มีเพียงเล็กน้อย เช่น ค้าขาย รับจ้าง เป็นต้น การเพาะปลูก พืชหลักที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วเหลือง งามาขาว กะหล่ำปลี มะเขือเทศ กระเทียม และหอมแดง เป็นต้น

คำขวัญอำเภอขุนยวม

บัวตองบาน ธารน้ำใส น้ำใจงาม นามขุนยวม

แผนที่อำเภอขุนยวม

ลักษณะทางภูมิประเทศและลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะทางภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่เป็นภูเขาเป็นส่วนใหญ่ และมีที่ราบใหญ่น้อยอยู่ระหว่างหุบเขา สภาพป่าไม้ค่อนข้างสมบูรณ์ ภูเขามียุ่ทั่วไปในพื้นที่และเป็นต้นน้ำลำธารที่สำคัญ เช่น น้ำยวม น้ำปอน น้ำแม่สุริน และน้ำแม่ลาเก๊ะ

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะอากาศค่อนข้างจะเย็นสบายตลอดปี

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ไม้ร้อนจัด

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน จะมีฝนตกชุกเหมาะแก่การทำ
การเกษตร

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม ลักษณะอากาศค่อนข้างหนาวเย็น บางปี
อุณหภูมิอาจลดต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส ณ บณยอดดอยซึ่งเป็นฤดูที่เหมาะสมแก่
การท่องเที่ยว

ประชากร

ชนวนวมมีทั้งหมด 4 ชนเผ่า จะอยู่เป็นกลุ่มก้อน ดังนี้

1. กลุ่มไทใหญ่ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณเขตชุมชน เทศบาล และหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น ตำบล
เมืองปอน ตำบลแม่เงา มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน และมีการแสดงออกหรือกิจกรรม
ต่อเนื่องตลอดทั้งปี วัฒนธรรมประเพณีมีความโดดเด่นและมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มไทใหญ่ในประเทศ
เมียนมาร์

2. กลุ่มกะเหรี่ยง ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ประมาณร้อยละ 75 จะอยู่ในพื้นที่ชนบท ห่างไกล
ออกไป มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายในชุมชนของตน แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่มีการศึกษาที่ดีขึ้น สภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ
เริ่มมีส่วนร่วมในด้านการปกครองท้องถิ่น

3. กลุ่มม้ง อยู่ในตำบลแม่อุอ มีจำนวน 2 หมู่บ้าน ยังคงยึดมั่นในประเพณีของชนเผ่าตนเอง
มีการศึกษาที่ดีขึ้น มีความขยันในการประกอบอาชีพ ปัจจุบันได้ขยายพื้นที่ทำกินลงมาในพื้นที่ของชาว
กะเหรี่ยง และคนไทยใหญ่ ด้วยการเช่าที่ดินทำนา ทำไร่ ทำให้เป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างมั่นคง

4. กลุ่มคนไทยพื้นเมืองภาคเหนือ หรือคนเมือง เป็นกลุ่มที่มีไม่มากนักในเขตชุมชน เทศบาล
และกระจัดกระจายตามหมู่บ้านของคนไทใหญ่ และมีความกลมกลืนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

วัฒนธรรมและประเพณี

งานประเพณีปอยส่างทอง หรืองานบวชลูกแก้ว

เป็นประเพณีตามธรรมเนียมชาวไทยใหญ่ซึ่งถือได้ว่า กุศลแรงกว่าการบวชพระ จัดให้มีขึ้น
ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ตรงกับปิดเทอมฤดูร้อน โดยชาวบ้านจะตกลงกันกำหนดวันนัดหมายให้ลูกหลาน
ได้บวชเรียนพร้อมๆกัน โดยผู้ที่จะบวชจะจะมีการแต่งกายด้วยเครื่องประดับมีค่าอย่างสวยงาม และประกอบ
พิธีบวชที่วัดกำก้อ ตรงข้ามทางขึ้นพระธาตุดอยกองมู

งานเทศกาลดอกบัวตอง

จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ที่อำเภอชนวนวม ในงานมีการละเล่นและมหรสพพื้นเมืองและร่วม
สมัย มีการประกวดธิดาบัวตอง การแสดงศิลปวัฒนธรรมของชาวไต และชาวไทยภูเขา การจำหน่ายสินค้า
พื้นเมือง การแข่งขันกีฬาชาวดอย

วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตชาวไตหรือไทยใหญ่

ประชาชนคนไตหรือไทยใหญ่ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรมประเพณีจึงได้รับอิทธิพล
มาจากความเชื่อทางศาสนาพุทธ โดยมีความคล้ายคลึงกับชาวไทยล้านนา พม่า และภาคกลาง อาจมีส่วน
แตกต่างกันในรายละเอียด หรือตรงชื่อที่เรียกต่างกัน แต่ระยะเวลาในการปฏิบัติตรงกัน มีเค้าโครงใหญ่ๆ
คล้ายกัน ซึ่งมีสาระสำคัญพอแยกได้ดังนี้

1. เกลินแจ่ง หรือล้านนาเรียกเดือนเกียง หรือเดือนอ้าย เป็นเดือนที่หนึ่งของชาวไทยใหญ่ จะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคม หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะเป็นการเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกพืชต่อเนื่อง คือ กระเทียม หรือถั่วเหลือง ต่อไป

2. เกลินกำ ชาวล้านนาเรียกเดือนยี่ เป็นเดือนที่สองของชาวไทยใหญ่ อยู่ในช่วงของเดือนมกราคม เดือนกำนี้ยังไม่มีกรดำเนินการกิจกรรมทางประเพณีที่สำคัญ อยู่ในระหว่างการบำรุง ดูแลพืช ผลผลิตที่ได้ลงไว้

3. เกลินสาม อยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ในวันเพ็ญเดือนสาม จะมีการถวายข้าวใหม่ หลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยการนำข้าวเหนียวหนึ่งสุกควรรวมกับน้ำอ้อยและมะพร้าว เรียกว่า ข้าวหย่ากู่ พร้อมกับการบำรุงดูแลรักษาพืชผลที่ได้ลงไว้

4. เกลินสี่ อยู่ในช่วงเดือนมีนาคม มีประเพณีที่สำคัญ คือ ปอยสำอาง หรือการบวชลูกแก้ว การปลูกบ้านใหม่ส่วนใหญ่จะถือฤกษ์เอาเดือนสี่เป็นหลัก ในช่วงปลาย เดือนเกษตรกรจะเริ่มเก็บเกี่ยวกระเทียม จะเกี่ยวไปจนถึงต้นเดือนเมษายน

5. เกลินห้า อยู่ในช่วงเดือนเมษายน หลังจากที่ได้เก็บเกี่ยวกระเทียมเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะเป็นการสนุกสนานรื่นเริงในเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีรดน้ำดำหัว ผู้เฒ่าผู้แก่ หลังจากนั้นจะเป็นการเก็บเกี่ยวถั่วเหลืองในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม

6. เดือนหก อยู่ในช่วงเดือนพฤษภาคม หลังจากเก็บเกี่ยวถั่วเหลืองเสร็จแล้ว มีประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งประเพณีการจุดบั้งไฟเชื่อกันว่าการจุดบั้งไฟเป็นการบวงสรวงให้พระพิรุณ เพื่อเป็นการขอน้ำขอฝนไว้ใช้ในฤดูถัดไป หลังจากนั้นจะเป็นการเตรียมพื้นที่ ที่จะใช้สำหรับปลูกข้าวต่อไป

7. เกลินเจ็ด อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน ในช่วงเดือนนี้ไม่มีการทำบุญที่สำคัญ เกษตรกรจะเริ่มหว่านกล้า และเตรียมดินในการเพาะปลูกข้าว

8. เกลินแปด อยู่ในช่วงเดือนกรกฎาคม หลังจากต้นกล้ามีอายุครบ 1 เดือน เกษตรกรจะเริ่มทำการดำนา และในวันเพ็ญเดือนแปดนี้จะเป็น เทศกาลเข้าพรรษา มีการทำบุญเข้าพรรษาและผู้สูงอายุจะไปจำศีลที่วัดต่างๆ วันพระ เรียกว่า ไปนอนวัด บุตรหลานจะเป็นผู้นำเอาเครื่องนอนและอาหาร ไปส่ง - และกลับ ในวันรุ่งขึ้น ในช่วงเข้าพรรษานั้นจะมีผู้ใจบุญหรือศรัทธาจะจัดทำอาหาร เครื่องไทยทาน นำไปถวายพระและผู้สูงอายุ หลังจากวันที่ออกจากจำศีลแล้ว ซึ่งเรียกว่า ปอยจำก๊ะ หรือ จาคะ ตลอดช่วงเข้าพรรษา

9. เกลินเก้า อยู่ในช่วงเดือนสิงหาคม เกษตรกรที่ดำเนินการเพาะปลูกไม่เสร็จจะต้องเร่งมือให้เสร็จในเดือนนี้ พร้อมทั้งบำรุงดูแลรักษาพืชผลไปด้วย

10. เกลินสิบ อยู่ในช่วงเดือนกันยายน ในวันเพ็ญเดือนสิบมีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณี แอนชอมต่อหลวง (ถวายข้าวมธุปายาส) จะมีการนำเอาข้าวสาร พืช ผัก ผลไม้ต่างๆ ไปรวมกันที่วัด ตั้งแต่หัวค่ำ หลังจากนั้นจะช่วยกันจัดทำแกะสลักผลไม้ให้สวยงาม ไกล่รุ่งสางจะนำข้าวสารไปหุงให้สุกเพื่อนำมาปั้นเป็นก้อน ให้ได้ 49 ก้อน รุ่งเช้าจะร่วมกันถวาย

11. เกลินสิบเอ็ด อยู่ในช่วงของเดือนตุลาคม มีประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีออกพรรษา ซึ่งในช่วงก่อนออกพรรษา คนในชุมชนจะเตรียมการสร้างจองพารา ลักษณะทำจากไม้ไผ่จัก นำมามัดเป็นรูปคล้ายปราสาท ติดด้วยกระดาษแกะสลักอย่างสวยงาม นำขึ้นบูชาหรือเรียกว่า ต่างจอง ในวันเพ็ญเดือนสิบเอ็ด ซึ่งในเทศกาลเดียวกันนี้ยังมีการจุดแป๊ก(ไม้เกียะหรือไม้สน) ฟ้อนรูปสัตว์ต่างๆ ร่วมด้วย กิจกรรมทั้งหมดใช้เวลาประมาณ 3 – 5 วัน

12. เกลินสิบสอง อยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน มีประเพณีที่สำคัญ คือ จัดงานถวายเทียนจุดโคมลอย ถวายข้าวอุปคุต งานเขาวงกต เกษตรกรยังคงเก็บเกี่ยวข้าวกันอยู่บ้าง